22 noyabr Ədliyyə İşçilərinin Peşə Bayramı Günüdür

Ədliyyə işçiləri peşə bayramını şanlı qələbəmizlə qeyd edir

Azərbaycanı müstəqilliyə aparan yol nə qədər keşməkeşli və çətin olsa belə, bu tarixi həqiqət xalqımızda qürur və fəxarət hissi doğurur: 1918-ci il mayın 28-də müsəlman Şərqində müstəqilliyini bəyan edən parlamentli respublika olmuş Azərbaycan tarixən can atdığı, mücadilə apardığı müstəqillik idealına qovuşmuşdur. Regionda ilk demokratik, hüquqi və dünyəvi dövlətin Azərbaycanda elan edilməsi xalqımızın zəngin dövlətçilik ənənələrinə malik olmasının əyani təsdiqidir.

Ötən əsrin əvvəllərində çar Rusiyasında cərəyan edən ictimai-siyasi proseslər, imperiya daxilində bir araya gətirilmiş xalqların azadlıq uğrunda mübarizəyə qalxması 1918-ci ilin mayında Azərbaycana öz istiqlaliyyətini elan etmək imkanı yaratmışdır.

Müasir Azərbaycan dövlətinin qurucusu, ulu öndər Heydər Əliyevin bəyan etdiyi kimi, əgər XX əsrin əvvəllərində xalqımız milli azadlıq, dövlət müstəqilliyi yolunda ilk dəfə böyük addım atmışdısa, XX əsrin sonunda milli azadlığa, dövlət müstəqilliyinə tam nail olmuşdur. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti ilk gündən müstəqilliyi qoruyaraq inkişaf etdirməyi, səmərəli sosial-iqtisadi islahatların həyata keçirilməsi yolu ilə xalqın firavan həyat tərzinə nail olmağı, hər bir fərdin qanuni maraq və mənafeyinin müdafiəsində dayanmağı qarşıda mühüm vəzifələr kimi müəyyənləşdirmişdir. Cümhuriyyətin yaradıcısı olmuş böyük ziyalılar hüquqi və demokratik dövlət quruculuğu yolunda ədliyyə və məhkəmə-hüquq islahatlarının da zəruriliyini ilk gündən düzgün dəyərləndirərək bu istiqamətdə sistemli tədbirlər həyata keçirmişlər. Azərbaycan ədliyyəsinin şanlı tarixi 1918-ci il mayın 28-dən - Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin elan edildiyi gündə Ədliyyə Nazirliyinin təsis edilməsi ilə başlamış, təcrübəli dövlət xadimi Xəlil bəy Xasməmmədov ilk ədliyyə naziri təyin olunmuşdur. Həmin il noyabrın 22-də nazirliyin Əsasnaməsi təsdiq edilmiş, funksiya və səlahiyyətləri müəyyən edilmişdir. Ədliyyə Nazirliyi o vaxtlar şəraitin çətinliyinə, imkanların və kadrların məhdudluğuna baxmayaraq, ölkənin ədliyyə sisteminin formalaşdırılması və inkişafı naminə xeyli iş görmüşdür. İlk növbədə ədliyyə, məhkəmə və istintaq strukturları bərpa edilmiş, respublikada qayda-qanunun bərqərar olması, yeni hüquq sisteminin təşkili ilə bağlı əhəmiyyətli qərarlar qəbul olunmuşdur. Eyni zamanda, zəruri hüquqşünas kadrların hazırlanması və əhalinin hüquqi maarifləndirilməsi istiqamətində mühüm addımlar atılmışdır. Fəaliyyəti unudulmaz hadisələrlə yaddaqalan Ədliyyə Nazirliyinin həm də çətin və mürəkkəb dövrü olmuşdur. 1920-ci ildə Cümhuriyyətin süqutundan sonra milli dövlətçiliyin əsas sütunlarından olan Ədliyyə Nazirliyi ləğv edilərək əvəzində Xalq Ədliyyə Komissarlığı yaradılmış, səlahiyyətləri xeyli məhdudlaşdırılmış, iki dəfə ləğv olunaraq yenidən təsis edilmiş, funksiyaları ayrı-ayrı vaxtlarda prokurorluq, məhkəmə orqanlarına verilmiş, bu hallar müəyyən müddət onun inkişafına ciddi əngəllər törətmişdir.

Ədliyyə Nazirliyinin yenidən və əsaslı surətdə təsis edilməsi, ədliyyə işinin təkmilləşdirilməsi məhz 1970-ci ilə - ümummilli lider Heydər Əliyevin Azərbaycana rəhbərliyə gəldiyi dövrə təsadüf edir. Həmin dövrdən etibarən Ədliyyə Nazirliyi sabit fəaliyyət göstərərək məhkəmə orqanlarına təşkilati rəhbərliyi həyata keçirmiş, əhaliyə hüquqi yardımı yaxşılaşdırmış, notariat fəaliyyətinin və məhkəmə ekspertizalarının aparılmasını təmin etmiş, ümumiyyətlə, onun gələcək inkişafı üçün əlverişli şərait yaradılmışdır. Xüsusi vurğulamaq lazımdır ki, Azərbaycan dövlət müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra da ulu öndər Heydər Əliyev Ədliyyə Nazirliyinin inkişafı, hüquqi dövlətdə onun layiq olduğu yerini tutması üçün əlindən gələni əsirgəməmiş, hüquqi dövlətin yaradılması baxımından ədliyyə orqanlarının fəaliyyətinin gücləndirilməsini zəruri saymışdır. 1995-ci ilin 12 noyabrında ilk Milli Konstitusiyanın qəbulundan sonra respublikamızda məhkəmə-hüquq islahatları ilə yanaşı, ədliyyə orqanlarının fəaliyyətinin keyfiyyətcə yeni dövrün tələblərinə uyğun təkmilləşdirilməsi istiqamətində mühüm addımlar atılmışdır. Müdrik liderin rəhbərliyi ilə aparılmış hüquq islahatları çərçivəsində qəbul edilmiş çoxsaylı qanunlara, imzalanmış fərmanlara əsasən Ədliyyə Nazirliyinin üzərinə yeni vəzifələr qoyulmuşdur. Məhkəmə nəzarətçiləri və məhkəmə icraçıları xidməti təsis edilməklə yanaşı, keçmiş MDB-də ilk olaraq Azərbaycanda istintaq təcridxanaları nazirliyin tərkibinə verilmişdir. Ədalət mühakiməsi əleyhinə olan və bəzi digər cinayətlərin ibtidai istintaqının aparılması, bütün qeyri-tibbi məhkəmə ekspertizalarının həyata keçirilməsi nazirliyə həvalə edilmişdir. Azərbaycan Respublikası adından xarici dövlətlər və beynəlxalq təşkilatlarla hüquqi sahədə əməkdaşlıq üzrə müqavilələrin bağlanması, onların icrasının təmin edilməsi, cinayət işləri üzrə hüquqi yardım göstərilməsi, o cümlədən ekstradisiya və digər məsələlərin həlli Ədliyyə Nazirliyinə tapşırılmışdır.

Bu islahatları son 17 ildə inamla davam etdirən Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyev hüquqi dövlət quruculuğu prosesində müstəsna xidmətləri olan Ədliyyə Nazirliyinin fəaliyyət dairəsinin, statusunun, cəmiyyətdəki rolunun və mövqeyinin əhəmiyyətli dərəcə yüksəlməsini praktik addımları ilə təmin etmişdir. Bu baxımdan Azərbaycan Respublikası Prezidentinin "Ədliyyə orqanlarının inkişafı haqqında" 17 avqust 2006-cı il tarixli Fərmanının əhəmiyyətini xüsusi vurğulamaq lazımdır. Fərman əsasında bölgələrdə regional ədliyyə şöbələrinin və rayon (şəhər) qeydiyyat şöbələrinin yaradılması yerli əhalinin bu orqanlara müraciət imkanlarını asanlaşdırmış, habelə regionların sosial-iqtisadi inkişafına, xüsusilə yerli hüquqşünasların işlə təminatına xidmət etmişdir.

> **"Hər bir şəxs Konstitusiyaya və qanunlara dönmədən əməl etməlidir. Ondan irəli gələn dövlət və cəmiyyət qarşısında vəzifələri layiqincə yerinə yetirməli, ölkəmizdə gedən demokratik, hüquqi, dünyəvi dövlət quruculuğu prosesində yaxından iştirak etməlidir".**
>
> **Heydər ƏLİYEV,**
> **Ümummilli lider.**

Bundan əlavə, 18 aprel 2006-cı il tarixli "Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyi haqqında Əsasnamə", 26 may 2006-cı il tarixli "Ədliyyə orqanlarında qulluq keçmə haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu, 2009-cu il 6 fevral tarixdə təsdiqlənmiş "Azərbaycan ədliyyəsinin inkişafına dair 2009-2013-cü illər üçün Dövlət Proqramı" və digər sənədlər Azərbaycan ədliyyə sisteminin müasirləşdirilməsini, onun cəmiyyət həyatında mühüm dövlət təsisatına çevrilməsini təmin etmişdir. "Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyi haqqında Əsasnamə"yə uyğun olaraq" Nazirliyə ədliyyə sahəsində vahid dövlət siyasətini və tənzimlənməsini həyata keçirən hüquq-mühafizə orqanı statusu verilmiş, onun fəaliyyət istiqamətləri genişlənmiş, konkret hüquq və vəzifələri müəyyən edilmişdir. Ədliyyə sistemində islahatların mühüm istiqamətlərindən biri kimi son 17 ildə məhkəmə orqanlarının fəaliyyətinin müasirləşdirilməsi və təkmilləşdirilməsi tədbirləri də xüsusi qeyd olunmalıdır. Ədalət mühakiməsinin səmərəsinin və məhkəmə hakimiyyətinin müstəqilliyinin artırılmasına xüsusi diqqət yetirən dövlətimizin başçısı cənab İlham Əliyevin tapşırıqlarına uyğun olaraq ölkədə məhkəmə sisteminin müasirləşdirilməsi, mövcud nöqsanların aradan qaldırılması üzrə ardıcıl tədbirlər görülmüşdür. Məhkəmə fəaliyyətini tənzimləyən qanunvericilik bazası Avropa Şurası ekspertləri ilə birgə ətraflı tədqiq edilmiş və onun daha da təkmilləşdirilərək beynəlxalq standartlara tam uyğunlaşdırılması işinə başlanılmışdır. Aparılmış islahatlar nəticəsində yeni təsisat - məhkəmə hakimiyyətinin özünüidarə orqanı olan və əsasən hakimlərdən ibarət formalaşdırılmış Məhkəmə-Hüquq Şurası yaradılmışdır. Demokratik cəmiyyətlərdə mühüm yer tutan bu təsisatın yaradılmasında əsas məqsəd məhkəmələr və hökumət arasında yeni qurum yaratmaqla məhkəmə sisteminin müstəqilliyini gücləndirmək, məhkəmələrin özünüidarə funksiyalarını gücləndirmək olmuşdur. Hakimlərin fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi, iş yerinin dəyişdirilməsi, vəzifədə irəli çəkilməsi, intizam məsuliyyətinə cəlb edilməsi və onların fəaliyyəti ilə bağlı digər məsələlər bu orqanın səlahiyyətinə aid edilmişdir. "Ədliyyə sisteminin müasirləşdirilməsi layihəsi" çərçivəsində, həmçinin, Məhkəmə-Hüquq Şurası, Hakimlərin Seçki Komitəsi, Konstitusiya Məhkəməsi, Ali Məhkəmə, habelə Ədliyyə Nazirliyinin qeydiyyat qurumları ən müasir İKT-lərlə təchiz olunmuş, "Qeyri-kommersiya hüquqi şəxslər" üçün avtomatlaşdırılmış qeydiyyat informasiya sistemi, Bakıda və bölgələrdə hüquqi məsləhət mərkəzləri yaradılmışdır. Ölkə Prezidenti möhtərəm İlham Əliyevin bir sıra məhkəmə binalarının açılışında şəxsən iştirak etməsi məhkəmə hakimiyyətinin müasirləşdirilməsinə verilən önəmin əyani təzahürü olmuşdur.

Azərbaycan Prezidentinin 2019-cu il 19 iyul tarixli Sərəncamı ilə mövcud inzibati-iqtisadi məhkəmələr ləğv edilməklə Naxçıvan Muxtar Respublikasında, Bakı, Gəncə, Sumqayıt, Şirvan və Şəkidə yeni Kommersiya və ayrıca İnzibati məhkəmələr yaradılıb. Beləliklə, sahibkarlıq fəaliyyəti ilə əlaqədar olan mülki mübahisələrə yeni yaradılan kommersiya məhkəmələri, sahibkarların bütün dövlət qurumları, inzibati orqanlar ilə mübahisələrinə, o cümlədən vergi və gömrük ödənişləri, məcburi dövlət sosial sığorta haqlarının ödənilməsi ilə bağlı yaranan mübahisələrə isə inzibati məhkəmələr baxacaq. 2020-ci il yanvarın 1-dən fəaliyyətə başlayan kommersiya və inzibati məhkəmələr bu sahədə məhkəmə statistikasının təhlil edilməsində və məhkəmə təcrübəsinin öyrənilməsində də mühüm rol oynayacaq.

Bu islahatların mükəmməl bir şəkildə həyata keçirilməsində Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti, YUNESKO və İSESKO-nun xoşməramlı səfiri Mehriban xanım Əliyevanın da uğurlu fəaliyyətini qeyd etməliyik. Belə ki, Azərbaycanda cəzaların icrası siyasətinin təkmilləşdirilməsində, humanizm prinsiplərinin bərqərar olmasında, insan hüquqlarının dövlət qurumları ilə yanaşı, eyni zamanda vətəndaş cəmiyyəti institutları tərəfindən də qorunmasında, bu sahədə faydalı ictimai təşəbbüslərin irəli sürülməsində onun da böyük xidmətləri vardır. Məhz onun təşəbbüsü ilə qəbul edilmiş 4 amnistiya aktı əsasında on minlərlə məhbus həyatın ən böyük nemətlərindən olan azadlığa qovuşmuşdur. Azərbaycanın Birinci vitse-prezidenti Mehriban xanım Əliyeva insan amilinin yüksəlişinə xidmət edən bu islahatların dinamik və yüksək keyfiyyətlə reallaşdırılmasına, ümumilikdə dövlət idarəçiliyinin innovativ yanaşma əsasında müasirləşdirilməsinə sanballı töhfələr verir.

Son illər ölkəmizdə məhkəmə-hüquq sistemində islahatların dərinləşdirilməsi istiqamətində də mühüm addımlar atılır. Belə ki, 2019-cu il aprelin 3-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən "Məhkəmə-hüquq sistemində islahatların dərinləşdirilməsi haqqında" imzalanan Fərmanda məhkəmələrin işinin müasir tələblərə uyğun qurulması, onların fəaliyyətində şəffaflıq və açıqlıq prinsiplərinin rəhbər tutulması, infrastrukturun təkmilləşdirilməsi, məhkəmə qərarlarının icra mexanizmlərinin müasirləşdirilməsi, hakim və məhkəmə aparatı işçilərinin sosial müdafiəsinin yaxşılaşdırılması istiqamətində verilən tövsiyə və tapşırıqlar məhkəmə-hüquq sistemində institusional potensialın gücləndirilməsinə yönəlmiş ardıcıl tədbirlərin davamı olub.

Ötən dövr ərzində ölkəmizin məhkəmə-hüquq sistemi üçün müstəsna əhəmiyyət daşıyan dövlət sənədinin icrası çərçivəsində həyata keçirilmiş mühüm dəyişikliklərin, eləcə də yeni müstəvidə dəyişən hüquqi konfiqurasiyanın şahidi oluruq. Dəyişikliklərin digər mühüm istiqaməti ədalətli məhkəmə araşdırılması hüququnun təmin edilməsində xüsusi əhəmiyyət kəsb edən məhkəmə ekspertizası fəaliyyətini əhatə edib, özəl məhkəmə ekspertləri ilə bağlanan müqavilə əsasında məhkəmə ekspertizasını sifariş etmək imkanı təsbit olunub. Məhkəmələrdə baxılan işlərin hakimlərin sayına nisbətdə proporsional olmaması nəzərə alınaraq, Fərmanla hakimlərin sayı 200 vahid artırılaraq 800 vahidə çatdırılıb. Təkmilləşdirilmiş prosedurlar əsasında hakimliyə namizədlərin seçimi prosesi nəticəsində hakim ştatlarının komplektləşdirilməsi məhkəmələrdə iş yükünün azalmasına, işlərə daha keyfiyyətli baxılmasına xidmət edəcəkdir. Qeyd edilən Fərmanda nəzərdə tutulan ideya və prinsiplərin dövlət qurumları tərəfindən yüksək peşəkarlıqla reallaşdırılması və bu istiqamətdə tədbirlərin ardıcıl olaraq davam etdirilməsi təkcə məhkəmə-hüquq sisteminin deyil, ölkəmizin ictimai həyatının bütün sahələrinin inkişafında mühüm əhəmiyyət daşımaqla yeni mərhələnin başlanğıcı olub.

Xalqımızın tarixinə qəhrəmanlıq salnaməsi yazılan indiki bir vaxtda respublika Prezidenti, Ali Baş Komandan cənab İlham Əliyevin qətiyyətli rəhbərliyi sayəsində ordumuzun qazandığı uğurlara da toxunmaq istərdim. Ermənistan silahlı qüvvələrinin hərbi təcavüzlərinə cavab vermək üçün sentyabrın 27-dən başlayan və 44 gün davam edən Vətən müharibəsi Azərbaycanın qələbəsi ilə başa çatdı. Azərbaycan və Rusiya prezidentlərinin, Ermənistanın baş nazirinin noyabrın 10-da imzaladığı birgə Bəyanata əsasən, Ermənistan silahlı qüvvələrinin birləşmələri Kəlbəcər, Laçın və Ağdam rayonlarının ərazilərini qeyd-şərtsiz tərk etməlidir. Kəlbəcərin tərk edilməsi prosesinin noyabrın 15-ə qədər başa çatması nəzərdə tutulurdu, lakin Ermənistan tərəfi əlavə 10 gün də vaxt istədi və bununla bağlı xahişi Rusiya tərəfi Azərbaycana bildirdi. Azərbaycan tərəfi isə humanistlik göstərərək daha 10 gün vaxt verdi. Lakin göründüyü kimi, Azərbaycanın bu humanist addımına baxmayaraq ermənilər öz barbarlıqlarını davam etdirirlər. Kəlbəcəri tərk edərkən evləri yandırırlar, infrastrukturu məhv edirlər, ağacları kəsirlər, meşələrə od vururlar, evləri yandırırlar.

Ancaq elə fikirləşirlər ki, bu vəhşilikləri cavabsız qalacaq. Respublika Prezidenti cənab İlham Əliyevin qeyd etdiyi kimi ermənilərin 30 il ərzində işğal olunmuş ərazilərimizdə törətdiyi vəhşiliklər, evlərə, mülki obyektlərə, təbiətə vurduğu ziyanlar hamısı qiymətləndiriləcək və onlardan təzminat tələb olunacaq. Necə ki, Azərbaycan öz torpaqlarını işğaldan azad etdi, eləcə də vurulmuş ziyanın əvəzini ödətdirəcək. Rusiya, Azərbaycan və Ermənistan rəhbərlərinin imzaladığı bəyanatın bütün maddələrində də ölkəmizin dövlətçilik maraqları tam qətiyyətlə qorunub. Bəyanatın bütün bəndlərində Azərbaycan dövlətinin və xalqının arzu və istəkləri əksini tapıb. Müharibədən sonra isə şərtləri qalib tərəf diktə edir. Tərəflər arasında imzalanan bəyanatın şərtləri bu baxımdan Azərbaycanın maraqlarına tam uyğundur.

Qələbəmizin rəsmi təsdiqi olan bəyanatın xüsusilə diqqətçəkən bəndlərindən biri də Azərbaycanın əsas hissəsinin quru yolu ilə Naxçıvanla birləşdirilməsini nəzərdə tutur. Qeyd etmək lazımdır ki, bu çox böyük uğur və tarixi qələbədir. Çünki, iki əsrdə Azərbaycanın belə imkanı, belə bir üstünlüyü olmayıb. Naxçıvan əsrlər boyu blokadada yaşayıb. Amma indi vəziyyət tamamilə dəyişib, bölgədə yeni dövr başlayıb. Bu uğur da birbaşa olaraq Prezident, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin adı ilə bağlıdır. Çünki Ermənistanı bu güzəştə getməyə İlham Əliyev məcbur edib. Düşmənin belini qıran, nəfəsini kəsən dəmir yumruq isə Azərbaycan xalqının birliyinin əbədi rəmzidir.

Qarşıdakı bir neçə ildə Laçın dəhlizində həyata keçiriləcək sülhməramlı missiyada Rusiya ilə yanaşı, Türkiyə də iştirak edəcək. Laçın dəhlizinin təhlükəsizliyi Azərbaycan tərəfindən təmin olunacaq. Proseslər Azərbaycan dövlətinin nəzarəti altında olacaq. Bu onu göstərir ki, Azərbaycanın razılığı olmadan Dağlıq Qarabağla bağlı heç bir qərar qəbul edilə bilməz. Hazırda Şuşa şəhəri də daxil olmaqla Dağlıq Qarabağın böyük bir hissəsi Azərbaycan ordusunun nəzarəti altındadır. İnzibati ərazisi böyük olan Ağdam, Laçın və Kəlbəcərin də bu günlərdə qan tökülmədən geri qaytarılması Azərbaycan tərəfinin böyük uğurudur. Bu rayonların azad edilməsi Dağlıq Qarabağa gedən bütün yolların, strateji yüksəkliklərin, kommunikasiya xətlərinin tamamilə Azərbaycanın nəzarətində olması deməkdir.

Qazanılan qələbə Prezident İlham Əliyevin xalqımızın yüksək etimadını uğurlu fəaliyyəti ilə doğrultduğunu və dövlət başçısı ətrafında sıx birləşdiyimizi əyani surətdə təsdiqləyir. Şəki Rayon Məhkəməsinin kollektivi 22 noyabr peşə bayramı gününü tarixi qələbələrlə qarşılamaqdan qürur duyur və "Qarabağ Azərbaycandır" devizi altında daha böyük uğurlara imza atacağımızı əminliklə bildirir.

Ceyhun ƏHMƏDOV,
Şəki Rayon Məhkəməsinin sədri.